

ISSN 2077-1800

ГРАНІ

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ І
ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ АЛЬМАНАХ

4 (96) квітень 2013

ЗАСНОВНИКИ:

Дніпропетровський національний
університет імені Олеся Гончара,
Дніпропетровський регіональний
інститут державного управління
НАДУ при Президентові України,
Центр соціально-політичних дос-
ліджень

СВІДОЦТВО КВ № 19758-9558ПР
від 19.03.13

Постановами президії ВАК Украї-
ни альманах внесено до переліку
наукових видань, в яких можуть
публікуватися основні результати
дисертаційних робіт з:

- соціологічних наук
(протокол №1-05/3 від 14.04.10),
- історичних наук
(протокол №1-05/1 від 10.02.10),
- філософських наук
(протокол №1-05/3 від 14.04.10)
- політичних наук
(протокол №1-05/3 від 14.04.10).

Редакція не завжди поділяє дум-
ки авторів та не відповідає за
фактичні помилки, яких вони
припустилися. Передрук - тільки
з дозволу редакції.

Друкується за рішенням вченої
ради Дніпропетровського націо-
нального університету імені Олеся
Гончара Протокол № 9 від 21.02.13
та рішенням вченої ради Дніпро-
петровського регіонального інсти-
туту державного управління
НАДУ при Президентові України
Протокол № 03/155 від 22.03.13

АДРЕСА:
вул. Чкалова, 25,
Дніпропетровськ, Україна, 49000
Тел.: +38(056)744-38-35
+38(056)744-42-39
almagrani@i.ua
www.grani.org.ua

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор:

С.А. Квітка

Заступники головного редактора:

О.Б. Шляхов, С.В. Шевцов, В.В. Кривошеїн, К.М. Колесников

Випускаючий редактор:

Н.Ю. Яценко

Комп'ютерне макетування:

О.В. Касаткіна

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Баштанник В.М.	д.держ.упр., доц.
Бобровська О.Ю.	д.держ.упр., проф.
Бородін Є.І.	д.і.н., проф.
Бурлака Д.К.	д.філос.н., проф. (Росія)
Венгер Н.В.	д.і.н., проф.
Висоцький О.Ю.	д.п.н., проф.
Гнатенко П.І.	д.філос.н., проф., член-кор. Національної акаде-
мії пед. наук України
Городяненко В.Г.	д.і.н., проф.
Гайнутдінова Л.О.	д.п.н., проф. (Росія)
Дрешпак В.М.	д. держ. упр., доц.
Іваненко В.В.	д.і.н., проф., акад. Укр. академії іст. наук
Катаєв С.Л.	д.соціол.н., проф.
Кирилюк Ф.М.	д.філос.н., проф., акад. Укр. академії політ. наук
Корх О.М.	д.філос.н., проф.
Кривошеїн В.В.	д.п.н., проф.
Липовська Н.А.	д. держ. упр., проф.
Лобанова А.С.	д.соціол.н., проф.
Нікілев О.Ф.	д.і.н., проф.
Осетрова О.О.	д.філос.н., проф.
Побочий І.А.	д.п.н., проф.
Прокопенко Л.Л.	д.держ.упр., доц.
Пронякін В.І.	д.філос.н., проф.
Світленко С.І.	д.і.н., проф.
Святець Ю.А.	д.і.н., проф.
Серьогін С.М.	д. держ. упр., проф.
Суїменко Є.І.	д.філос.н., проф.
Сурмін Ю.П.	д.соціол.н., проф., акад. Укр. академії політ. наук
Токовенко О.С.	д.філос.н., проф., акад. Укр. академії політ. наук
Тулиця О.Л.	д.п.н., проф.
Удод О.А.	д.і.н., проф.
Хижняк Л.М.	д.соціол.н., проф.
Хміль В.В.	д.філос.н., проф.
Хожило І.І.	д. держ. упр., доц.
Шаров Ю.П.	д. держ. упр., проф.
Шевцов С.В.	д.філос.н., проф.
Шепслєв М.А.	д.п.н., проф.
Шляхов О.Б.	д.і.н., проф.
Юрченко С.В.	д.п.н., проф.
Якунін В.К.	д.і.н., проф.

УМОВИ ПРИЙМАННЯ МАТЕРІАЛІВ ДО ДРУКУ:

1. Статті мають відповідати вимогам Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 17.10.2012 р. № 1111.

2. Статті можуть публікуватися трьома мовами – українською, російською, англійською. В одному номері може бути опублікована тільки одна стаття автора.

Статті приймаються на електронному носії або електронною поштою almagrani@i.ua. Обсяг – до 14 сторінок комп'ютерного набору.

Вимоги до параметрів тексту: формат аркуша – А4 (210x297 мм), верхнє поле – 2 см, нижнє – 2 см, лїве – 3 см, правє – 1 см, розмір символу (кегель) – 14, інтервал – 1,5. Сторінки нумерувати непотрібно. До статті наводиться УДК (в лївому верхньому кутку). Назва статті – великими літерами. Над назвою, праворуч, вказати прїзвище автора (їніціали перед прїзвищем). Після назви курсивом – інформація про автора (прїзвище, ім'я, по батькові, місце роботи і посада, наукове звання та ступїнь, назва навчального закладу, місто). Список літератури має бути оформлений згідно ДСТУ ГОСТ 7.1:2006, розмір символу (кегель) – 12, інтервал – 1. У тексті посилання позначається цифрою у квадратних дужках відповідно до номера джерела у списку літератури, наприклад [5] чи [35; 123]. Якщо в тексті вжито цитату, необхідно, окрім посилання на літературне джерело, зазначити сторінку, наприклад [123, С.24].

Примітки та посилання до публікації розташовуються в кінці статті перед літературою. Вставлені до тексту графіки, схеми і малюнки подаються в чорнобілому варіанті в окремих файлах (для малюнкїв формат tif, для схем графікїв та таблиць MS Excel 97). Імпортовані в Word ілюстрації не можуть бути використані для подальшої роботи.

Редакція альманаху «Грані» звертає увагу авторів на необхідність дотримуватись вимог до опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенїв доктора і кандидата наук, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 17.10.2012 № 1112. У цьому зв'язку пропонуємо наступну структуру наукової публікації:

- постановка проблеми;
- аналіз досліджень і публікацій;
- мета дослідження;
- виклад основного матеріалу;
- висновки.

До статті подаються:

- стисла анотація (не більше трьох речень) та ключові слова (до 7 слів) українською, російською та англійською мовами.
- розширена анотація англійською мовою обсягом 4 000 знаків (2 сторінки) у фаховому перекладі.

3. Публікації статей здійснюються за результатами внутрішнього та зовнішнього рецензування. Для аспірантів та студентів обов'язково потрібна рецензія наукового керівника.

4. Для забезпечення зв'язку із автором просимо додавати інформацію про контактні телефони, електронну та поштову адресу.

5. Детальна інформація щодо умов публікації на сайті www.grani.org.ua або за телефоном Редакції.

РЕДАКЦІЯ ПРИЙМАЄ ДО ДРУКУ СТАТТІ, РЕЦЕНЗІЇ ТА НАУКОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ З НАУКОВИХ ДИСЦИПЛІН:
ФІЛОСОФІЯ, ІСТОРІЯ, СОЦІОЛОГІЯ, ПОЛІТОЛОГІЯ, ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Адреса: вул. Чкалова, 25, м. Дніпропетровськ, Україна, 49000 (з 9:00 до 18.00)

Тел.: +38(056)744-42-39, 744-38-35

almagrani@i.ua, www.grani.org.ua

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

Один з провідних навчальних закладів IV рівня акредитації в Україні, заснований у 1993 році. Від займає провідні позиції в галузі інноваційних технологій в навчанні та сприяє укріпленню позицій держави на міжнародній арені, що знайшло відображення у його місії: «Ми створюємо реальні освіти та наукові цінності, що відповідають навісім вимогам та потребам ХХІ сторіччя й орієнтовані на динамічний розвиток економіки та суспільства, європейську та світову інтеграцію нашої держави; надання всім, хто обрав навчання в університеті, таких знань та вмінь, завдяки яким вони будуть мобільними та конкурентоспроможними на ринку праці в Україні та за її межами.

Основна ідея місії відображається у гаслі університету: «Освіта для життя».

Політика університету спрямована на досягнення його стратегічних цілей та орієнтована на клієнтів (споживачів), якими з одного боку є студенти, роботодавці та суспільство, а з іншого – співробітники, спонсори, компанії, наукова спільнота, постачальники тощо.

Основні положення політики університету:

1. Безперервно вдосконалювати систему управління якістю своєї діяльності забезпечуючи:
 - зростання конкурентоспроможності та стійкості університету на ринку освітніх послуг;
 - розвиток наукової та інноваційної роботи;
 - покращення фінансових показників.
2. Підвищувати якість підготовки абітурієнтів та студентів шляхом вдосконалення процедур доузівської підготовки, вхідного конкурсного відбору та створення позитивної мотивації студентів до навчання.
3. Забезпечити:
 - Збільшення обсягу та розширення сфери науково-дослідної та інноваційної діяльності університету, як основи для залучення додаткових фінансових ресурсів.
 - Підвищення кваліфікації та практичних навичок професорсько-викладацького складу і допоміжного персоналу університету.
 - Покращення бази для навчального процесу та підготовки кадрів вищої кваліфікації.
4. Вдосконалювати систему матеріального забезпечення та соціальної захищеності співробітників університету.

Головною інтегральною характеристикою якості освітніх послуг, що надаються Університетом імені Альфреда Нобеля, є підвищення конкурентоспроможності його випускників в Україні та за її межами. З цією метою в Університеті впроваджено систему управління якістю, що відповідає вимогам міжнародного стандарту ISO 9001:2008.

Вищі навчальні заклади України –
партнери Видавництва „Грані”

41703
передплатний
індекс

© GRANI

2013

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ

Москалев Б.Г., Москалева Н.П. Украинские научно-исследовательские институты сельскохозяйственного машиностроения и механизации сельского хозяйства в 1930-е гг.: история создания Гула Р.В. Вплив державно-партійних органів на виховання радянського патріотизму у партизанському русі у 1942 – 1944 рр.	3 8
Аджисва Л.С. Тютюнництво в Криму (XIX – початок XX ст.)	11
Зеркаль М.М. Питання інформаційного забезпечення розвитку освітнього простору етносів України (1991 – 2012)	15
Федоренко Я.А. Становлення та розвиток органічного землеробства в Україні: історичний контекст Потапова О.Б. Джерела про суспільну діяльність православного духовенства в Україні у 1917-1920 рр. (за матеріалами архівів України)	20 23
Священко З.В. Аграрні ініціативи російського дворянства в роки революції 1905 – 1907рр.	28
Кузеванов В.М. Роль украинских социал-демократов в модернизации украинской нации/ историография проблемы	32
Орлов В.М. Історіографія варіативності структурування нової релігійності в Україні	39
Горб Є.С. Політична боротьба на теренах Великопольщі в умовах відновлення польської національної державності (листопад – грудень 1918 р.)	42

ФІЛОСОФІЯ

Мараховський Л.Ф., Козубцов І.М. Фрагмент інформаційного каналу фрактальної динамічної наукової картини світу знань: науково-методичний журнал «Нова педагогічна думка»	46
Романенко М.І. Зміни парадигмальних засад управління освітою у контексті концепту стійкого розвитку	51
Радіонова І.О. Філософія освіти Дж. Дьюї: евристичний потенціал у контексті суспільства ризику	54
Бліхар В.С. Соціокультурне значення державно-церковних відносин для формування суспільства	58
Яковлев А.О. Функції освіти: рефлексія реалій та ідеалів суспільства	63
Мегега Г.Б. Основні підходи до визначення феномена здоров'я як об'єкта філософських досліджень	67
Попов В.Б. Социетальная переходность в макроэволюционном измерении	71
Погоріла Л.М. Образ жінки в контексті римо-католицького аджорнаменто	74
Грезін О.В. Про глобальне старіння світу	77
Лобода Ю.А. Онтология Анаксимандра в контексте экзистенциально-герменевтической аналитики М. Хайдеггера (критический анализ)	79

СОЦІОЛОГІЯ

Єнін М.Н. Ідеологія та наука: в пошуках можливостей діалогу	84
Святненко І.О. Тілесність як об'єкт соціального програмування: до постановки проблеми	89
Бабак І.М. Вплив інформації на соціальний настрій населення	93
Яценко М.С. Взаимодействие украинской блогосферы с политикумом	97
Сачок М.В. Евалюація соціальних програм: основні структурні елементи	100
Розя Ю.Ю. Соціальний макрострес як можливий чинник захворюваності: до постановки проблеми	103
Шевченко Н.В. Формування стратегічного партнерства вищих навчальних закладів з роботодавцями	107
Асатрян І.М., Медовкіна Л.Ю. Варварські звичаї – як порушення прав жінок чи добровільне рабство	111

ПОЛІТОЛОГІЯ

Березинський В.П. Стратегії та принципи політичної самоорганізації громад у контексті публічно-політичних відносин	117
Ломжець Ю.В. Сучасні тенденції розвитку парламентаризму в Україні	120
Палінчак М.М. Методологічні підходи зарубіжних дослідників до вивчення державно-церковних відносин в Україні	125
Трима Е.А. Особенности украинских общественных организаций в контексте сотрудничества с глобальными гражданскими структурами	128

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Костенко В.О. Діяльність місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо захисту населення і територій у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій	133
Погребняк Ю.В. Структурно-компонентний аналіз готовності державних службовців до управління соціальними проектами	136
Коваленко Т.Ю. Історичний досвід державного управління санаторно-курортним забезпеченням дітей в Україні	141
Шовгеля О.М. Формування механізму мотивації праці працівників органів місцевого самоврядування	144

РЕЦЕНЗІЇ

Колесник В.П. До 230-річчя поштово-телеграфного зв'язку на Півдні України: невідомі сторінки історії	149
Щербак Н.О. Господарі українських ланів	153

FOUNDERS:

Dnipropetrovsk National University named after Oles Honchar, Dnipropetrovsk Regional Institute of State Management of National Academy of State Management under the President of Ukraine, Centre of Socio-Political Research

CERTIFICATE

KV №19758-9558PR from 19.03.13

By Decrees of the Presidium of HAC of Ukraine the almanac was included in the list of scientific editions, which can publish the main results of theses:

- Sociological Sciences (the protocol № 1-05/3 of 04/14/10)
- Historical Sciences (the protocol № 1-05/1 of 10/02/10)
- Philosophical Sciences (the protocol № 1-05/3 of 04/14/10)
- Political Sciences (the protocol № 1-05/3 of 04/14/10).

Editorial staff doesn't share the author's thoughts in any cases and bear responsibility for their actual mistakes. Reprinting - with the editorial's permission strictly.

Published by the decision of the Academic Council of The Oles' Honchar Dnepropetrovsk National University Protocol № 9 dated 21.02.13 and the decision of the Academic Council of Dnipropetrovsk Regional Institute of State Management of National Academy of State Management under the President of Ukraine Protocol № 03/155 of 22.03.13

ADDRESS:

25, Chkalov Street,
Dnipropetrovsk,
Ukraine, 49000
Tel.: +38(056)744-38-35
+38(056)744-42-39
almagrani@i.ua
www.grani.org.ua

HISTORY

Moskalev B.G., Moskaleva N.P. Ukrainian Scientific-Research Institutes of Agricultural Machinery and Mechanization of Agriculture in 1930s: History of Creating	3
Gula R.V. Influence of State-Party Organs on Bringing Up of Soviet Patriotism in Partisan Movement in 1942–1944	8
Ajieva L.S. Tobacco Production in Crimea (the 19th – the Beginning of the 20th)	11
Zerkal' M.M. Questions of Dataware of Development of Educational Space of Ethnos of Ukraine (1991–2012)	15
Fedorenko Ya.A. Becoming and Development of Organic Farming in Ukraine: Historical Context	20
Potapova O.B. Origins about Social Activity of Orthodox Priesthood in Ukraine in 1917–1920s (based on Ukrainian archive materials)	23
Svyashchenko Z.V. Agricultural Initiatives of Russian Nobility in Revolution Years of 1905–1907	28
Kuzevanov V.M. The Ukrainian Social Democrats Role in Modernization of Ukrainian Nation: Historiography of the Problem	32
Orlov V.M. Historiography of Variability of Structuring of New Religiousness in Ukraine	39
Gorb E.S. Political Struggle in Great Poland in Conditions of Renewing of Polish National Statehood (November–December of 1918)	42

PHILOSOPHY

Marachovs'ky L.F., Kozubtsov I.M. The Information Channel of Fractal Dynamic Scientific Picture of World of Knowledge Fragment: Scientific-Methodical Magazine 'New Pedagogical Thought'	46
Romanenko M.I. Changes of Paradigm Foundations of Management of Education in the Context of Concept of Resistant Development	51
Radionova I.O. The J. Dewey Philosophy of Education: Heuristic Potential in the Context of Society of Risk	54
Blichar V.S. Sociocultural Meaning of State-Church Relations for Forming of Society	58
Yakovlev A.O. Functions of Education: Reflection of Realities and Ideals of Society	63
Megega G.B. Main Approaches to Definition of the Phenomenon of Health as the Object of Philosophical Researches	67
Popov V.B. Societal Transitiveness in Macroevolution Measuring	71
Pogorila L.M. Female Image in the Context of Rome-Catholic Aggiornamento	74
Grezin O.V. About Global Aging of the World	77
Loboda Yu.A. Anaximander's Ontology in the Context of Existential-Hermeneutic Analytics of M. Heidegger (Critical Analysis)	79

SOCIOLOGY

Enin M.N. Ideology and Science: Researching Possibilities of Dialogue	84
Svyatnenko I.O. Corporality as the Object of Social Programming: to the Setting of the Problem	89
Baback I.M. Information Influence No Social Mood of Population	93
Yatsenko M.S. Interaction of Ukrainian Blog-Sphere with Politicum	97
Sachock M.V. Evaluation of Social Programs: Main Structural Elements	100
Rozya Yu.Yu. Social Macro-Stress as Possible Pattern of Illness: to the Setting of the Problem	103
Shevchenko N.V. Forming of Strategic of Partnership in Universities with Employers	107
Asatryan I.M., Medovkina L.Yu. Barbarian Habits as Violation of Rights or Goodwill Slavery	111

POLITICAL SCIENCE

Berezyns'ky V.P. Strategies and Principles of Political Self-Organization of Communities in the Context of Public-Political Relations	117
Lomzhets' Yu.V. Contemporary Tendencies of Development of Parliamentary in Ukraine	120
Palinchack M.M. Methodological Approaches of Foreign Scientists to Researching of State-Church Relation in Ukraine	125
Trima E.A. Peculiarities of Ukrainian Civil Organizations in the Context of Collaboration with Global Civil Structures	128

STATE ADMINISTRATION AND LOCAL GOVERNMENT

Kostenko V.O. Activity of Local Organs of Executives and Organs of Local Administration of Defence of Popularity and Territory in a Case of Emergencies	133
Pogrebnyack Yu.V. Structural-Component Analysis of Readiness of State Servants to Management of Social Projects	136
Kovalenko T.Yu. Historical Experience of State Management of Sanatorium-Resort Provision of Children in Ukraine	141
Shovgelya O.M. Forming of Mechanism of Motivation of Labour of Servants of Organs of Local Government	144

REVIEW

Kolesnyk V.P. To 230-Anniversary of Post-Telegraph Connection on South of Ukraine: Unknown Pages of History	149
Shcherback N.O. Leaders of Ukrainian Fields	153

УДК 317

В.О. КОСТЕНКО

ДІЯЛЬНІСТЬ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ І ТЕРИТОРІЙ У РАЗІ ЗАГРОЗИ АБО ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Костенко Віталій Олександрович – начальник зміни оперативно-координаційного центру Територіального управління Міністерства надзвичайних ситуацій України у Кіровоградській області, майор служби цивільного захисту

Розглянуто сучасний стан та перспективи вдосконалення діяльності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення безпеки людини у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій. Висвітлено основні підходи та напрямки реформування системи цивільного захисту України, що здійснюється керівництвом держави нинішньому етапі розвитку української державності.

Ключові слова: надзвичайна ситуація, система цивільного захисту, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, державне управління.

Рассмотрено современное состояние и перспективы совершенствования деятельности местных органов исполнительной власти и органов местного самоуправления по обеспечению безопасности человека в случае угрозы или возникновения чрезвычайных ситуаций. Освещены основные подходы и направления реформирования системы гражданской защиты Украины, осуществляемые руководством государства на нынешнем этапе развития украинской государственности.

Ключевые слова: чрезвычайная ситуация, система гражданской защиты, местные органы исполнительной власти, органы местного самоуправления, государственное управление.

It was examined a current state of the activity of local executive agencies and local government administrations concerning citizens' security in case of a threat or emergencies. It was also covered main approaches and directions of reformation of the Ukrainian system of civil protection which is carried out by the national government at present stage of development of Ukrainian statehood.

Key words: emergency situation, system of civil protection, local executive agencies, local government administrations, national administration.

© В.О. Костенко, 2013

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. На сучасному етапі свого розвитку людство знаходиться в умовах техногенних, природних, екологічних та інших ризиків, рівень яких постійно зростає. На цьому тлі надзвичайні ситуації (далі – НС) техногенного, природного та соціального характеру, що виникають, завжди несуть у собі загрозу життю або здоров'ю населення, призводять до великих людських жертв і матеріальних збитків. Тому подальший стабільний розвиток та безпека суспільства неможливі без ефективних управлінських механізмів для захисту населення і територій від негативних наслідків НС.

Постійний пошук теоретиками та практиками оптимальних організаційно - правових і управлінських рішень у сфері цивільного захисту (далі – ЦЗ), як невід'ємної складової національної безпеки, свідчить про складність та багатоаспектність даної проблематики.

Слід зазначити, що розв'язання цієї проблеми неможливе без досконалого вивчення існуючих, розробки та впровадження нових науково обґрунтованих механізмів державного регулювання у вказаній сфері. Для вироблення та реалізації високо-ефективної державної безпекової політики виникає потреба у глибокому дослідженні і врахуванні широкого спектра економічних, соціальних, політичних, управлінських та інших чинників, що обумов-

люють безпеку життєдіяльності населення.

Захист життя й безпека людини є найголовнішим пріоритетом державної політики всіх розвинених країн Європейського Союзу. Результатом цього є функціонування в них високоефективних систем ЦЗ, особливості побудови яких досить предметно у своїх наукових працях дослідив О.О. Труш [2] Він відзначає, що основною цінністю політики Європейської спільноти у сфері ЦЗ є принцип колективних зусиль країн-членів у вирішенні зазначених питань. У нашій державі дане положення закріплено в статті 3 Конституції України, яка проголошує, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність та безпека визнаються найвищою соціальною цінністю [1].

Для України, як держави, що обрала європейський вектор свого розвитку, побудова системи, яка б гарантувала безпеку власному народу, є особливо важливим і актуальним завданням. Адже, маючи розвинену промисловість, вона зберігає високий рівень техногенного навантаження та потенційної небезпеки шкідливих виробництв для населення і навколишнього середовища, який у 5-6 разів перевищує середньоєвропейський [3]. Такий стан створює об'єктивні передумови для зростання на її території техногенних і техногенно-екологічних аварій та катастроф.

Тільки протягом 2011 року на території України зареєстровано 221 НС, внаслідок яких загину-

ли 335 осіб (з них 39 дітей) та постраждали 985 осіб [4]. Причому лише 4 НС державного рівня, решта регіонального, місцевого та об'єктового. Дана статистика свідчить про дуже важливу роль місцевих органів влади щодо забезпечення захисту населення і територій у разі загрози або виникнення НС, адже саме на них, згідно з чинним законодавством, покладається першочергове виконання вказаних завдань. Аналіз НС та масштаби їх наслідків свідчать, що проблема гарантування безпеки особистості в умовах НС вимагає розробки та впровадження нових наукових та практичних підходів саме до регіональної (місцевої) політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблематики дослідження. Окремі питання управління ЦЗ та його складовими розглядали у своїх працях багато вітчизняних і зарубіжних учених, такі як: Абрамов, В. Акімов, О. Труш, Р. Приходько, С. Андреев, М. Брушлинський, Ю. Воробйов, Ю. Глуховенко, В. Доманський, О. Могильниченко, Б. Порфір'єв, Г. Рева, М. Стеблюк, М. Фалеев, Г. Федулов, В. Федоренко, В. Шоботов, В. Геєйць, В. Ільяшенко, В. Мунтіян, О. Новікова, В. Пілюшенко, Г. Ситник, В. Шлемко. Значний внесок саме у розвиток науки державного регулювання й забезпечення безпеки зробили праці сучасних українських вчених: В. Богдановича, О. Власюка, В. Косевцова, В. Ліпкана, В. Предборського та ін.

Проте питання діяльності місцевих органів влади, як основної (первинної) ланки цілісного державного механізму щодо забезпечення безпеки людини у НС, аналізу їх повноважень і функцій та порядку їх здійснення, було приділено недостатньо уваги.

Зокрема, Приходько Р.В., у своїх працях вказує на надзвичайно складний організаційно-правовий механізм регулювання відносин у сфері ЦЗ, неунормованість та суперечливість окремих положень діючого вітчизняного законодавства, дублювання функцій органів державного управління, що відповідають за реалізацію державної політики у вказаній сфері.

Все це не може не впливати на стан захищеності наших громадян від негативної дії факторів НС і ставить цілком логічне запитання: чи може така державна управлінська система в сучасних умовах гарантувати надійний захист, забезпечення прав і законних інтересів людини у разі загрози або виникнення НС.

Метою дослідження є аналіз нинішнього стану державного управління, що здійснюється місцевими органами влади для забезпечення безпеки особистості в НС, та запропонувати пріоритетні напрямки його подальшого вдосконалення і розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи, що захист населення і територій від НС є одним із найважливіших завдань місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, ці питання відображені в законах України «Про місцеві державні адміністрації» [5] та «Про місцеве самоврядування в Україні» [6]. Зокрема, у статті 21 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» визначено, що вони подають на за-

твердження відповідних рад і забезпечують виконання регіональних екологічних програм; інформують населення про екологічно небезпечні аварії та ситуації, стан довкілля, а також про заходи, що вживаються для його поліпшення; організовують роботу з ліквідації наслідків екологічних аварій, залучають до цих робіт підприємства, установи, організації незалежно від форм власності та громадян; вносять пропозиції в установленому порядку про зупинення діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності у разі порушення ними законодавства про охорону довкілля та санітарних правил. Згідно зі статті 25 оголошують у разі стихійного лиха, аварій, катастроф, епідемій, епізоотій, пожеж, інших надзвичайних подій зони НС; здійснюють передбачені законодавством заходи, пов'язані з підтриманням у них громадського порядку, врятуванням життя людей, захистом їх здоров'я і прав, збереженням матеріальних цінностей; сприяють діяльності аварійно-рятувальних служб за місцем їх дислокації, під час прямування до зон НС та під час ліквідації НС, зокрема у наданні їм необхідних транспортних та інших матеріальних засобів і послуг; погоджують проекти планів проведення потенційно небезпечних заходів в умовах присутності цивільного населення за участю особового складу Збройних сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки; взаємодіють з органами військового управління під час планування та проведення таких заходів з метою запобігання і недопущення НС та ліквідації їх наслідків; забезпечують своєчасне інформування населення про загрозу виникнення або виникнення НС під час проведення потенційно небезпечних заходів в умовах присутності цивільного населення за участю особового складу Збройних сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки; розглядають проектну документацію на будівництво захисних споруд ЦЗ (ЦО) та розділ щодо інженерно-технічних заходів ЦЗ (ЦО) у складі містобудівної документації; перевіряють наявність і утримання в готовності локальних систем раннього виявлення НС на об'єктах, які підлягають обладнанню системами раннього виявлення НС; наявність і готовність до використання у НС засобів колективного та індивідуального захисту населення, майна ЦЗ, стан їх утримання та ведення обліку; перевіряють підготовку населення до дій у НС.

До виключної компетенції сільських, селищних, міських рад, згідно з Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» відносяться функції щодо прийняття рішень з питань боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями та створення відповідно до законодавства комунальних аварійно-рятувальних служб (ст. 26). До повноважень органів місцевого самоврядування віднесено життєво необхідних заходів щодо ліквідації наслідків НС, інформування про них населення, залучення в установленому порядку до цих робіт підприємств, установ та організацій, а також населення (ст. 33); надання одноразової допомоги

громадянам, які постраждали від стихійного лиха (ст. 34); створення та утримання за рахунок коштів місцевого бюджету комунальних аварійно-рятувальних служб, створення резервних фондів для ліквідації НС, організація в установленому порядку навчання особового складу комунальних аварійно-рятувальних служб, вжиття у разі НС необхідних заходів відповідно до закону щодо забезпечення державного і громадського порядку, життєдіяльності підприємств, установ та організацій, врятування життя людей, захисту їх здоров'я, збереження матеріальних цінностей (ст. 38).

Проаналізувавши вищезазначені повноваження місцевих органів державної влади можна зробити висновок, що переважна їх більшість носить декларативний характер, практика їх застосування свідчить про надмірно складний управлінський механізм (бюрократизм) їх реалізації, обмеженість власних фінансових ресурсів і залежність від державного бюджету не дозволяє у повній мірі виконувати капітальні першочергові заходи, залежність (централізація) по багатьох питаннях від політики спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, що відповідає за реалізацію державної політики у сфері ЦЗ. Я переконаний, що місцеві органи влади на сьогодні потребують значного розширення кола своїх організаційно-правових і управлінських повноважень, що дозволить їм більш ефективно, з урахуванням особливостей і потреб територій, здійснювати заходи щодо забезпечення захисту населення і територій від наслідків НС.

Слід відзначити, що протягом останнього періоду держава вживає комплекс заходів щодо вдосконалення існуючої системи ЦЗ. Тільки протягом 2012 року було прийнято ряд нормативно-правових актів, що започаткували черговий етап реформування національної системи захисту населення і територій від НС.

Зокрема, Кабінетом Міністрів України прийнято постанову від 18 квітня 2012 р. № 606 «Про затвердження рекомендаційних переліків структурних підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної в м. Києві та Севастополі державних адміністрацій» [7], якою не допускається утворення і функціонування при обласних та районних державних адміністраціях структурних підрозділів (управління (відділи) з питань НС та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, що раніше відповідали за реалізацію державної політики у сфері ЦЗ), які дублюють діяльність територіальних органів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади. З одного боку, це рішення правильне, оскільки спрямоване на вирішення існуючої до цього часу проблеми дублювання окремих функцій, проте, з іншого боку, виникає питання, хто і як буде виконувати інші, покладені на них завдання, наскільки ефективна буде їх реалізація у разі передачі цих функцій іншим підрозділам. Все це, на мою думку, значно послаблює позиції місцевих органів влади щодо здійснення власних повноважень по забезпеченню захисту населення і територій від НС і потребує додаткового наукового

аналізу. Очевидно, що виникає потреба у пошуку і впровадженні нових моделей управління, які б гарантували ефективний захист населення і території у разі виникнення НС.

Поряд з тим, 24 грудня 2012 року Президент України Віктор Янукович підписав Указ № 726 про реорганізацію Міністерства надзвичайних ситуацій та Державної інспекції техногенної безпеки України у Державну службу України з надзвичайних ситуацій [8], як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра оборони України. Слід зазначити, що для України це перший досвід підпорядкування теперішніх аварійно-рятувальних підрозділів оборонному відомству, хоча історично, у минулому столітті, тодішні війська цивільної оборони були складовою частиною Збройних сил. Але, на мою думку, для ефективного реалізації цього рішення слід враховувати багато дуже важливих чинників, які в кінцевому результаті повинні відповідати сьогодишнім потребам і реаліям життя. При цьому не слід забувати про те, що Міністерство Оборони України також знаходиться на стадії реформування. Насамперед необхідно розробити і впровадити, з урахуванням європейського досвіду, нову організаційно-правову базу, де обов'язково передбачити врегулювання найголовніших питань: щодо порядку взаємодії двох відомств у разі виникнення НС, порядку залучення сил і засобів (враховуючи, що порядок залучення та місце дислокації підрозділів Збройних сил України мають свої характерні особливості), чіткого розподілу повноважень, додаткового проведення спільних навчань.

Ряд проблем в державному регулюванні у сфері ЦЗ в частині організаційно-правового забезпечення вирішено завдяки прийняттю Кодексу цивільного захисту України (далі – Кодекс), що затверджений Указом Президента України від 2 жовтня 2012 року № 5403 – VI та буде введений в дію 1 липня 2013 року [9]. Цим Кодексом визнано такими, що втратили чинність, низку основних законів, що регулювали відносини в Україні у сфері ЦЗ, зокрема: Закон України «Про цивільну оборону України», Закон України «Про пожежну безпеку», Закон України «Про війська цивільної оборони України», Закон України «Про аварійно-рятувальні служби», Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру», Закон України «Про правові засади цивільного захисту».

Варто зазначити, що Кодексом відведено важливу роль саме місцевим органам влади у реалізації заходів ЦЗ. Зокрема, згідно зі статтею 6 Кодексу до суб'єктів, уповноважених захищати населення і території від НС на регіональному рівні у межах своїх повноважень, відносяться місцеві державні адміністрації, виконавчі органи міських рад, районні у містах і селищні ради через утворені ними комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. Згідно зі статтею 10 Кодексу ЦЗ Територіальні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту діють в областях, до складу яких входять районні та районні

у містах ланки з відповідними органами управління та підпорядкованими їм силами ЦЗ, відповідними суб'єктами господарювання.

Висновок: актуальність теми діяльності місцевих органів влади щодо гарантування безпеки населення у разі виникнення НС на сьогодні є очевидною; враховуючи сучасний етап державних перетворень у системі діяльності органів виконавчої влади, що відповідають за реалізацію державної політики у сфері ЦЗ, відкривається широке поле для проведення наукових досліджень з точки зору

державного управління у цій сфері з метою побудови ефективної системи захисту населення від НС; побудова і вдосконалення надійної національної системи ЦЗ потребує обов'язкового застосування елементів передового європейського досвіду та важеного підходу до формування державних структур.

При цьому слід пам'ятати, що ефективна державна система ЦЗ - запорука безпеки життя і здоров'я наших громадян, подальшого розвитку Української держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // ВВР України. – 1996. – №30. – Ст. 142.
2. Труш О.О. Досвід побудови та функціонування систем цивільного захисту країн-членів Європейського Союзу / Труш О.О. // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр., вип. 1 (28) та вип. 4 (27).
3. Приходько Р.В. Організаційно-правовий механізм регулювання сфери захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій / Приходько Р.В. // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр., вип. 3 (34).
4. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2011 році. – Режим доступу: <http://www.mns.gov.ua/content/nasporovid2011.html>
5. Закон України «Про місцеві державні адміністрації», Верховна Рада України; Закон від 09.04.1999 № 586-XIV – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
6. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Верховна Рада України; Закон від 21.05.1997 № 280/97-ВР - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження рекомендаційних переліків структурних підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної в м. Києві та Севастополі державних адміністрацій» від 18 квітня 2012 р. N 606 – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/npd/list>.
8. Указ Президента України «Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» від 24 грудня 2012 р. № 726 - Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/15236.html>.
9. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 р. № 5403-VI - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.